

راهبرد مجلس دهم
مسائل اساسی بخش صنعت و نقش
مجلس شورای اسلامی

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۴۸۹۱
تیرماه ۱۳۹۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱. مقدمه..... ۱
۱. اهمیت راهبردی بخش صنعت..... ۱
۲. وضعیت بخش صنعت براساس شاخص‌های کلان..... ۶
۳. اقدامات و راهکارهای لازم در جهت بهبود وضعیت بخش صنعت..... ۱۳
۴. نقش و جایگاه مجلس در راستای ارتقا و رونق بخش صنعت..... ۱۵

راهبرد مجلس دهم مسائل اساسی بخش صنعت و نقش مجلس شورای اسلامی

مقدمه

این گزارش با هدف تأکید بر اهمیت راهبردی بخش صنعت کشور، ساختار، تکالیف، مأموریت‌ها و چشم‌انداز بخش براساس اسناد بالادستی تهیه شده و وضعیت این بخش براساس شاخص‌های کلان از جمله نرخ رشد ارزش افزوده، میزان سرمایه‌گذاری صنعتی، صادرات صنعتی، تشکیل سرمایه ثابت ناخالص و میزان اشتغال طی دوره (۱۳۸۹-۱۳۹۳) می‌باشد که عمدتاً در برگیرنده سال‌های برنامه پنجم توسعه است. با توجه به نتایج به دست آمده از وضعیت بخش صنعت کشور، راهکارهای لازم در این خصوص ارائه شده و نقش و جایگاه مجلس شورای اسلامی در هدایت و حمایت بخش صنعت برای دستیابی به اهداف مورد نظر نیز احصا و مورد تأکید قرار گرفته است.

۱. اهمیت راهبردی بخش صنعت

بخش صنعت در اقتصاد ایران از اهمیت زیادی برخوردار است. این بخش با دارا بودن سهمی حدود ۱۶ درصد از تولید ناخالص داخلی (GDP) در سال‌های اخیر، بعد از بخش خدمات در رتبه دوم اقتصاد کشور قرار دارد و حدود ۳۰ درصد نیروی کار کشور نیز در بخش صنعت اشتغال دارند. در سیاست‌های کلی نظام، سیاست‌های کلی اقتصاد

مقاومتی و سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه، بخش صنعت مورد توجه قرار گرفته است. در جدول ۱ احکام مرتبط با بخش صنعت در سیاست‌های مذکور آمده است.

جدول ۱. سیاست‌های کلی در خصوص بخش صنعت

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه (بخش صنعت)	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (بخش صنعت)	سیاست‌های کلی نظام (بخش صنعت)
<p>رشد اقتصادی شتابان - بهبود مستمر فضای کسب و کار - جذب سرمایه سرمایه‌گذاران خارجی - تحقق کامل هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری - افزایش نرخ رشد ارزش افزوده بخش‌های صنعت، معدن و صنایع معدنی و افزایش صادرات محصولات آن با اجرای سیاست‌های کلی صنعت و معدن - دانش‌بنیان نمودن شیوه تولید و محصولات صنعتی و خدمات وابسته به آن، نشان‌سازی تجاری و تقویت حضور در بازارهای منطقه و جهان - اولویت دادن به حوزه‌های راهبردی صنعتی - اولویت دادن به تأمین مواد مورد نیاز صنایع داخلی کشور</p>	<p>افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه - محور قرار دادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار و تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد - استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری - حمایت همه‌جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات - تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات - برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع‌بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورهای به‌ویژه با کشورهای منطقه - گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات</p>	<p>افزایش سهم بخش صنعت در تولید داخلی و افزایش ارزش افزوده بخش صنعت، (از طریق دستیابی به رشد مطلوب سرمایه‌گذاری صنعتی، انتخاب فرآیندهای صنعتی دانش‌محور، ارتقای منزلت کار، تلاش و کارآفرینی)، افزایش توان رقابت‌پذیری صنعت ملی براساس (گسترش مالکیت و مدیریت بخش غیردولتی، رعایت اندازه اقتصادی بنگاه‌ها، لغو امتیازات خاص و انحصارات غیرضرور)، افزایش بهره‌وری عوامل تولید به‌ویژه نیروی کار و سرمایه، ارتقای سطح فناوری صنایع کشور و دستیابی به فناوری‌های پیشرفته و راهبردی، با (گسترش تحقیق و توسعه، ایجاد قدرت طراحی، تقویت همکاری مراکز علمی، آموزشی، پژوهشی و صنعتی کشور، تعامل سازنده با مراکز پیشرفته علمی و صنعتی جهان، بهره‌گیری از مزیت‌های</p>

سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه (بخش صنعت)	سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی (بخش صنعت)	سیاست‌های کلی نظام (بخش صنعت)
		<p>نسبی موجود و کشف و آفرینش مزیت‌های جدید نسبی و رقابتی)، توسعه تشکل‌های تخصصی و افزایش نقش آنها در تصمیم‌سازی‌ها با نهادینه‌سازی داوری‌های تخصصی و حرفه‌ای، انسجام و تعادل منطقه‌ای در کشور، از طریق (حمایت و ایجاد زیرساخت‌ها و زیربنایها و برقراری مشوق‌های مناسب با رعایت اصول آمایش سرزمینی و امنیتی)، رشد مستمر صادرات کالا و خدمات صنعتی کشور، با (ارتقای کیفیت کالاها، شناسایی و تحصیل بازار، حمایت‌های مؤثر مالی، سیاسی و مقرراتی از صادرات صنعتی، گسترش صنایع دستی به‌ویژه صنایع دارای محتوای فرهنگی و هنری و بهره‌گیری از صنعت گردشگری، ایجاد خوشه‌های صنعتی، از طریق (تقویت صنایع کوچک و متوسط و برقراری پیوند آنها با صنایع بزرگ به‌منظور هم‌افزایی صنعت و ارتقای توان رقابتی)</p>

بر اساس سند برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت، چشم‌انداز بخش صنعت در افق سال ۱۴۰۴؛ دستیابی به جایگاه نخست اقتصادی و فناوری در منطقه با تأکید بر رشد مستمر اقتصادی و رشد ارزش‌افزوده مبتنی بر سرمایه‌گذاری و تولید صادرات‌محور، ارتقای توانمندی و شایستگی سرمایه‌های انسانی، اشتغال پایدار، مدیریت اثربخش بازار، مدیریت زنجیره ارزش، تشویق ایجاد بنگاه‌های خصوصی بزرگ و توانمند تولیدی و تجاری، توسعه سرمایه‌گذاری متوازن و متناسب با قابلیت‌های منطقه‌ای مبتنی بر آمایش سرزمین، توسعه ظرفیت‌ها و فناوری‌های صنعتی، معدنی و تجاری در جهت ارتقای سطح رفاه جامعه تعیین شده است. اهداف مورد نظر بر اساس این سند در صنعت کشور عبارتند از:

– **چشم‌انداز صنعت خودرو:** دستیابی به جایگاه نخست صنعت خودرو منطقه، رتبه پنجم آسیا و رتبه یازدهم جهان با تکیه بر توسعه رقابت‌پذیری مبتنی بر توسعه فناوری،

– **چشم‌انداز توسعه صنعت فولاد ایران:** کسب جایگاه هفتم دنیا با تولید سالیانه ۵۵ میلیون تن فولاد خام،

– **چشم‌انداز صنعت نساجی و پوشاک:** دستیابی به جایگاه سوم صنعت نساجی در منطقه و رسیدن به رتبه پنجاهم جهان با تکیه بر رقابت‌پذیری، نوسازی و سرمایه‌گذاری همراه با توسعه فناوری و ارتقای بهره‌وری عوامل تولید،

– **چشم‌انداز صنعت سیمان:** کسب جایگاه سوم جهان با ظرفیت تولید سالیانه ۱۲۰ میلیون تن و رتبه اول در صادرات جهانی و ظرفیت تولید در منطقه،

– **چشم‌انداز صنعت تایر و تیوب:** رسیدن به جایگاه اول در منطقه و کسب

۳ درصد حجم تولید در جهان،

– چشم‌انداز توسعه صنعت لوازم خانگی ایران: حفظ جایگاه دوم منطقه،

دارای نام تجاری معتبر در جهان با تولید سالیانه ۱۶ میلیون دستگاه و صادرات ۳ میلیارد دلار،

– چشم‌انداز صنعت کاشی و سرامیک: کسب جایگاه چهارم در جهان با ظرفیت

تولید سالیانه ۷۰۰ میلیون مترمربع و ۲ میلیارد دلار صادرات،

ازسوی دیگر در این سند، تعداد ۱۲ هدف کمی پیش‌بینی شده که در این خصوص

می‌توان به افزایش رقابت‌پذیری، افزایش سهم ارزش‌افزوده بخش از تولید ناخالص

داخلی، افزایش سهم ارزش‌افزوده صنعتی کشور در ارزش‌افزوده صنعتی جهان، ارتقای

بهره‌وری، افزایش سهم صادرات صنعتی کشور در صادرات صنعتی جهان، افزایش سهم

تولیدات با فناوری متوسط و بالا در ارزش‌افزوده و صادرات صنعتی کشور، افزایش

سرمایه‌گذاری خارجی، توسعه اشتغال پایدار، افزایش سهم و نقش بخش خصوصی،

ارتقای شاخص‌های زیست‌محیطی در راستای دستیابی به اهداف توسعه پایدار، الحاق به

سازمان تجارت جهانی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن، ارتقای سهم بخش خصوصی

واقعی در واگذاری مالکیت واحدهای صنعتی، معدنی و تجاری اشاره کرد.

۲. وضعیت بخش صنعت براساس شاخص‌های کلان

در جدول ۲، روند متوسط رشد اقتصادی بخش‌های مختلف اقتصاد کشور آمده است. براساس اطلاعات این جدول، در سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳، متوسط نرخ رشد تولید ناخالص داخلی، به منفی ۰/۳ درصد کاهش یافته و همزمان متوسط نرخ رشد بخش صنعت نیز به منفی ۰/۳ درصد رسیده است. طی سال‌های مذکور، بجز بخش‌های کشاورزی و معدن، سایر بخش‌های اقتصادی کشور، با رشد منفی همراه بوده‌اند.

جدول ۲. متوسط رشد اقتصادی بخش‌های مختلف کشور طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳

(درصد)

تولید ناخالص داخلی (بدون نفت)	تولید ناخالص داخلی	ساختمان	نفت	کشاورزی	بازرگانی، رستوران و هتلداری	صنعت معدن	متوسط نرخ رشد (۱۳۹۰-۱۳۹۳)
۱/۵	- ۰/۳	- ۱/۲	- ۱۰/۶	۳	- ۱/۴	۷/۱	- ۰/۳

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت، تیرماه ۱۳۹۴.

در جدول ۳، روند ارزش‌افزوده بخش‌های مختلف اقتصادی کشور طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳ آمده است. براساس این جدول، ارزش‌افزوده بخش صنعت از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۲ روند نزولی داشته و مجدداً در سال ۱۳۹۳ افزایش یافته است. رشد ارزش‌افزوده بخش صنعت در سال ۱۳۹۰ معادل ۵/۶ درصد بوده که در سال ۱۳۹۱ با یک افت محسوس به ۸/۵- درصد و در سال ۱۳۹۲ به ۴- درصد رسید. در سال ۱۳۹۳ رشد ارزش‌افزوده این بخش به ۶/۷ درصد افزایش یافت.

جدول ۳. ارزش افزوده بخش صنعت و دیگر بخش های اقتصاد کشور

(به قیمت ثابت سال ۱۳۸۳)

سال	تولید ناخالص داخلی		ارزش افزوده بخش های مختلف اقتصادی					
	به قیمت پایه (میلیارد ریال)	نفت	کشاورزی	صنعت	معدن	برق، آب و گاز	ساختمان	خدمات
۱۳۹۰	ارزش	۱۸۰۹۵۸۷	۱۲۰۶۵۸	۳۵۸۷۱۰	۲۳۶۱۴	۳۰۳۵۹	۱۴۸۸۷۱	۱۲۰۰۰۲۳
	نرخ رشد	۴/۳	۵/۴	- ۰/۱	۵/۶	۲۰/۱	۰/۳	۲/۵
۱۳۹۱	ارزش	۱۷۹۳۳۵۱	۱۲۵۱۲۰	۳۲۸۳۷۹	۲۳۰۳۴	۳۰۷۰۷	۱۴۳۴۷۱	۱۲۱۳۴۲۱
	نرخ رشد	- ۶/۸	- ۰/۹	۳/۷	- ۸/۵	- ۲/۵	۱/۱	- ۳/۶
۱۳۹۲	ارزش	۱۹۷۲۸۵۳	۱۷۷۴۱۱۰	۱۳۰۹۵۲	۳۱۵۰۰۰	۳۲۳۵۹	۱۳۹۰۶۳	۱۱۹۵۶۸۴
	نرخ رشد	- ۱/۹	- ۱/۱	۴/۷	- ۴	۳	۵/۴	- ۳/۱
۱۳۹۳	ارزش	۲۰۳۱۵۹۶	۱۸۲۳۴۰۶	۱۳۵۹۱۲	۳۳۶۶۹۶	۲۵۵۱۳	۳۴۷۷۷	۱۲۸۵۳۷
	نرخ رشد	۳	۲/۸	۳/۸	۶/۷	۹/۸	۷/۵	- ۰/۴

مأخذ: نماگر اقتصادی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سال های مختلف.

بر اساس اطلاعات جدول ۴، در طی سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳، به ترتیب بخش های خدمات، صنعت و نفت، بیشترین سهم را در اقتصاد کشور داشته به گونه ای که طی این دوره چهار ساله، بخش صنعت با سهم حدود ۱۶ درصدی، بعد از بخش خدمات، بیشترین سهم را در اقتصاد کشور داشته است. سهم بخش صنعت از رشد اقتصاد کشور در این سال ها، تقریباً ثابت و به طور میانگین حدود ۱۶ درصد بوده است.

جدول ۴. برآورد سهم بخش‌های مختلف اقتصادی کشور

(به قیمت ثابت سال ۱۳۸۳)

سال	سهم بخش از اقتصاد						
	خدمات	ساختمان	برق، آب و گاز	معدن	صنعت	کشاورزی	نفت
۱۳۹۰	۱۶	۵/۶	۱۶/۶	۱/۱	۱/۴	۷	۵۵/۶
۱۳۹۱	۱۱	۶/۲	۱۶/۳	۱/۱	۱/۵	۷	۶۰/۳
۱۳۹۲	۱۰	۶/۶	۱۶	۱/۲	۱/۶	۷	۶۰/۶
۱۳۹۳	۱۰/۲۴	۶/۷	۱۶/۶	۱/۳	۱/۷	۶/۸	۶۰/۳

مأخذ: همان.

آمار و اطلاعات جدول ۵، وضعیت میزان سرمایه‌گذاری صنعتی در کشور را طی سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳ نشان می‌دهد. براساس این جدول، طی این دوره، به‌طور متوسط، ۱۵۹۹۷ فقره جواز تأسیس به ارزش ۸۴۴,۱۷۵ میلیارد ریال صادر شده است که از این میزان، تعداد ۴۸۶۳ فقره به ارزش ۱۳۴,۲۷۵ میلیارد ریال به بهره‌برداری رسیده است. طی این سال‌ها، صرفاً در سال ۱۳۹۱، تعداد جواز تأسیس و پروانه بهره‌برداری و به تبع آن ارزش سرمایه‌گذاری کاهش یافته و مجدداً در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ این متغیر افزایش یافته است.

جدول ۵. وضعیت سرمایه‌گذاری صنعتی در کشور

جواز تأسیس		پروانه بهره‌برداری		سال
ارزش سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	تعداد جواز (فقره)	ارزش سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)	تعداد پروانه (فقره)	
۸۰۱۲۰۰	۱۵۷۸۴	۱۵۶۸۰۰	۶۳۳۱	۱۳۹۰
۵۴۸۱۰۰	۱۴۴۵۶	۸۳۲۰۰	۳۹۸۷	۱۳۹۱
۱۱۰۴۲۰۰	۱۷۲۴۹	۱۴۸۶۰۰	۴۱۶۸	۱۳۹۲
۹۲۳۲۰۰	۱۶۴۹۹	۱۴۸۵۰۰	۴۹۶۵	۱۳۹۳
۸۴۴۱۷۵	۱۵۹۹۷	۱۳۴۲۷۵	۴۸۶۳	متوسط (۱۳۹۳-۱۳۹۰)

مأخذ: همان.

در جدول ۶، وضعیت سهم گروه فعالیت‌های صنعتی از ارزش افزوده بخش صنعت کشور آمده است. براساس اطلاعات این جدول، در طی سال‌های ۱۳۸۷-۱۳۹۲ به‌طور میانگین، صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی، صنایع وسایل نقلیه موتوری و تریلر، صنایع فلزات اساسی و صنایع محصولات کانی غیرفلزی به‌ترتیب با (۲۴ درصد)، (۲۰/۴ درصد)، (۱۷/۲ درصد) و (۱۰/۳ درصد) بیشترین سهم را در بین سایر گروه‌های فعالیت صنعتی از ارزش افزوده بخش صنعت داشته‌اند.

جدول ۶. متوسط سهم گروه‌های فعالیت صنعتی از ارزش افزوده بخش صنعت

گروه فعالیت	صنایع تولید مواد و محصولات شیمیایی	فلزات اساسی	محصولات کانی غیرفلزی	وسایل نقلیه و موتوری و تریلر	مواد غذایی و آشامیدنی‌ها	ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جاهای دیگر	ماشین‌آلات مواد و انتقال نیروی برق و دستگاه‌های دیگر	محصولات لاستیکی و پلاستیکی	محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین‌آلات و تجهیزات	منسوجات	مجموع سایر گروه فعالیت‌ها
متوسط سهم سال‌های (۱۳۸۷-۱۳۹۲)	۲۴	۱۷/۲	۱۰/۳	۲۰/۴	۷/۴	۴/۱	۳/۱	۲/۵	۲/۲	۲/۲	۶/۷

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت، تیرماه ۱۳۹۴.

جدول ۷، وضعیت روند صادرات صنعتی کشور را با کل صادرات گمرکی در طی

سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۳ نشان می‌دهد. در طی دوره مذکور، در مجموع ۱۰۶۹۸۰ میلیون دلار ارزش صادرات صنعتی کشور بوده که حدود ۷۹/۵ درصد از سهم صادرات گمرکی کشور را شامل شده است. صادرات صنعتی کشور، طی دوره مذکور از سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۲ روند کاهشی داشته و از ۲۷۵۹۰ میلیون دلار در سال ۱۳۹۰ به ۲۵۱۲۱ میلیون دلار در سال ۱۳۹۲ رسیده و مجدداً در سال ۱۳۹۳ این رقم افزایش یافته و به ۲۹۱۳۲ میلیون دلار رسیده است.

جدول ۷. وضعیت صادرات صنعتی کشور

متوسط دوره (۱۳۹۳-۱۳۹۰)	مجموع دوره (۱۳۹۳-۱۳۹۰)	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	عنوان
۳۳۶۲۳	۱۳۴۴۹۳	۳۶۵۵۵	۳۱۵۵۲	۳۲۵۶۷	۳۳۸۱۹	کل صادرات گمرکی (میلیون دلار)
۲۶۷۴۵	۱۰۶۹۸۰	۲۹۱۳۲	۲۵۱۲۱	۲۵۱۳۷	۲۷۵۹۰	صادرات صنعتی (میلیون دلار)
۷۹/۵	۷۹/۵	۷۹/۷	۷۹/۶	۷۷/۳	۸۱/۵	سهم صادرات صنعتی از کل صادرات (درصد)

مأخذ: خلاصه تحولات اقتصادی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۹۴.

جدول ۸ متوسط سهم بخش صنعت و معدن را از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص نشان می‌دهد. براساس این جدول متوسط سهم بخش صنعت و معدن به قیمت ثابت و جاری در دوره ۱۳۹۰ - ۱۳۹۳، نسبت به دوره ۱۳۸۴ - ۱۳۸۹ کاهش یافته به گونه‌ای که براساس قیمت ثابت، سهم بخش صنعت و معدن از ۱۵ درصد به ۱۲/۵ درصد در دوره ۱۳۹۰ - ۱۳۹۳ رسیده است.

جدول ۸. متوسط سهم بخش صنعت و معدن از تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

(درصد)

(۱۳۹۳-۱۳۹۰)	(۱۳۸۹-۱۳۸۴)	عنوان
۱۰/۳	۱۳/۸	متوسط سهم بخش صنعت و معدن (به قیمت جاری)
۱۲/۵	۱۵	متوسط سهم بخش صنعت و معدن (به قیمت ثابت سال ۱۳۸۳)

مأخذ: وزارت صنعت، معدن و تجارت، برنامه راهبردی وزارت صنعت، معدن و تجارت، تیرماه ۱۳۹۴.

جدول ۹ وضعیت اشتغال در بخش صنعت نسبت به سایر بخش‌های اقتصاد کشور را در سال ۱۳۹۴ نشان می‌دهد. براساس این جدول کل شاغلین کشور در سال ۱۳۹۴ معادل ۲۱۹۶۸۷۰۰ نفر بوده‌اند که از این میزان معادل ۷۱۴۷۰۱۱ نفر در بخش صنعت کشور اشتغال دارند. در واقع حدود ۳۳ درصد نیروی کار کشور در بخش صنعت اشتغال دارند.

جدول ۹. شاخص اشتغال نیروی کار در سال ۱۳۹۴

عنوان	اشتغال کل	اشتغال در بخش کشاورزی	اشتغال در بخش صنعت	اشتغال در بخش خدمات
تعداد (نفر)	۲۱,۹۶۸,۷۰۰	۳,۹۶۱,۲۹۷	۷,۱۴۷,۰۱۱	۱۰,۸۶۰,۳۹۲
سهم (درصد)	۱۰۰	۱۸	۳۳	۴۹

مأخذ: چکیده نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در سال ۱۳۹۴، مرکز آمار ایران.

در مجموع شاخص‌های کلان بخش صنعت حاکی از آن است که اولاً بخش صنعت به دلیل داشتن سهم ۱۶ درصدی از تولید ناخالص داخلی و نیز سهم ۳۰ درصدی از اشتغال کشور، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. وضعیت شاخص‌های کلان بخش صنعت در سال‌های اخیر مؤید این موضوع است که با ادامه روند فعلی و کاهش رشد ارزش افزوده بخش صنعت و نیز کاهش سرمایه‌گذاری صنعتی، بخش صنعت کشور با رکود و تعطیلی واحدهای موجود مواجه خواهد شد و به دنبال آن اشتغال نیز تحت تأثیر قرار خواهد گرفت. لذا با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که ترکیبی از سیاست‌های نامناسب ارزی، تحریم‌های اقتصادی، کاهش منابع نفتی، کاهش انگیزه برای سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و کاهش دسترسی به ماشین‌آلات و تجهیزات به‌روز از طریق بازارهای بین‌المللی سبب شد تا در نهایت توان بالقوه این بخش و رشد صنعتی در ایران کاهش یابد. بنابراین با توجه به

کاهش توان بالقوه رشد بخش صنعت در سال‌های اخیر، نباید در برنامه ششم توسعه، انتظارات زیادی را در راستای رشد بالای صنعتی شکل داد. از دلایل اصلی وضعیت کنونی بخش صنعت کشور، عدم برنامه‌ریزی و عدم تدوین استراتژی در بخش صنعت کشور، باعث ایجاد چالش در تسریع دستیابی به اهداف چشم‌انداز این بخش شده است. در واقع موضوع تدوین استراتژی توسعه صنعتی که در ماده (۱۵۰) قانون برنامه پنجم توسعه مورد تأکید قرار گرفته بود، که متأسفانه این حکم تاکنون عملکرد مناسبی نداشته است.

۳. اقدامات و راهکارهای لازم در جهت بهبود وضعیت بخش صنعت

راهکارهای اصلی این مطالعه عبارتند از:

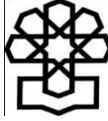
- تدوین استراتژی توسعه صنعتی و برنامه بلندمدت صنعت و معدن کشور و مشخص شدن رویکرد دولت در قبال بخش‌های مختلف صنعت شامل:
- تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در طرح‌های صنایع نوین و پیشرفته با فناوری بالا با مشارکت سازمان‌های توسعه‌ای و شرکت‌های خارجی.
- تسهیل و روان‌سازی مسیر توسعه بخش خصوصی با هدف جلب مشارکت حداکثری در فرآیند تحقق چشم‌انداز ۱۴۰۴.
- تمرکز بر سیاست‌گذاری و کاهش سهم دولت در اداره امور صنعتی، معدنی و تجاری کشور در جهت ایفای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم.
- ارتقای مؤلفه‌های بهبود فضای کسب‌وکار مرتبط با بخش صنعت، معدن و تجارت.

- سرمایه‌گذاری برای توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز جهت ارتقای رقابت‌پذیری صنعتی، معدنی و تجاری کشور برای کسب جایگاه مناسب در اقتصاد جهانی.
- تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در بخش‌های صنعت، معدن و تجارت.
- توسعه روابط تجاری بین‌المللی با رویکرد توسعه صادرات.
- استفاده بهینه از منابع و مواد خام در تولید با ارزش افزوده بالا و ایجاد محدودیت در صادرات مواد خام.
- توانمندسازی و توسعه بخش خصوصی در راستای افزایش رقابت‌پذیری و جلوگیری از هرگونه انحصار.
- رفع مشکل سرمایه در گردش واحدهای تولیدی با اولویت افزایش به‌کارگیری ظرفیت واحدهای نیمه‌فعال و توسعه واحدهای فعال موجود.
- اهتمام دولت به پرداخت سهم تولید از محل منابع ماده (۸) قانون هدفمند کردن یارانه‌ها.
- تدوین برنامه ششم توسعه با رویکرد مسئله‌محوری در بخش تولید و حل این مسائل با احکام مشخص و شفاف.
- تهیه و تدوین شرح وظایف و اختیارات وزارت صنعت، معدن و تجارت در راستای ایجاد توانایی در اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های صنعتی مورد نظر در استراتژی در نظر گرفته شده.

۴. نقش و جایگاه مجلس در راستای ارتقا و رونق بخش صنعت

از جمله موارد مهمی که از سوی مجلس شورای اسلامی در خصوص بخش صنعت باید مورد توجه قرار گیرد، ملزم نمودن دستگاه حاکمیتی جهت تدوین و ارائه پیش‌نویس قانون شرح وظایف و اختیارات وزارت صنعت، معدن و تجارت می‌باشد که تاکنون حدود پنج سال از مهلت قانونی آن گذشته است. مورد مهم دیگر، ملزم نمودن متولیان، به تدوین سند استراتژی توسعه صنعتی و برنامه بلندمدت صنعت و معدن کشور می‌باشد که براساس این سند، نقشه راه بخش صنعت کشور مشخص شود. از جمله کمیسیون‌های تخصصی مجلس شورای اسلامی که می‌تواند در این زمینه، مؤثر واقع شود، کمیسیون تخصصی صنایع و معادن و همچنین کمیسیون ویژه حمایت از تولید ملی و نظارت بر اصل چهل و چهارم می‌باشد.

شماره مسلسل: ۱۴۸۹۱

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: راهبرد مجلس دهم مسائل اساسی بخش صنعت و نقش مجلس شورای اسلامی

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه صنعت)

تهیه و تدوین کنندگان: امید عطائی، علی اصغر اژدری

ناظران علمی: محمدرضا محمدخانی، هوشنگ محمدی

متقاضی: معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. مجلس دهم

۲. بخش صنعت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۴/۱